

הלכות מעשיות

שיעורו של מורנו הגאון הרב מצליח-חי מאזוז שליט"א

גליון קל"א

שודר בערוץ "קול ברמה" במסגרת התכנית "בית ההוראה"

העלון מוקדש לע"נ גאון עוזנו עטרת תפארת הפוסקים מרן רבנו עובדיה יוסף בן גורג'יה זצוק"ל

הלכות פורים (ב')

נושאי השיעור:

שמיעת מגילה בטלפון. משלוח מנות על ידי שליח. ברכות המגילה לנשים. כל הפושט נותנים לו. סכום מתנות לאביונים. עבור מי צריך לתת. טעימה קודם הקריאה. קריאת המגילה בצהריים. מגילה ומילה, מה קודם.

שמיעת מגילה בטלפון

א. שאלה: מי ששוהה בבידוד ואינו יכול לצאת לשמוע מגילה בבית הכנסת, האם יכול לצאת ידי חובה בשמיעה מהרדיו או בטלפון (כמו שעושים כיום בתפילות)?

תשובת הרב: מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל כותב בשו"ת יחווה דעת (ח"ג סי' נ"ד) **שלא יוצאים בשמיעה ברדיו או בטלפון ידי חובת קריאת מגילה**, כיון שבקריאת המגילה השומע צריך לשמוע את קולו של הדובר, ובטלפון וברדיו וכדומה הוא לא שומע אותו באמת, אלא המכשיר קולט את הקול שלו וממיר אותו לגלים שונים, ובסוף הוא ממיר את הגלים הללו לקול שנשמע כאילו האדם עצמו מדבר. וכמו בהקלטה, שאדם מקליט את הקול שלו ולאחר זמן אפשר לשמוע את קולו מהמכשיר. ודאי שאין זה קולו האמיתי אלא קול שהמכשיר מייצר על פי הקול שלו, וברור שאין אדם יוצא בזה ידי חובה. אמנם כאן זה לא בדיוק כמו בהקלטה, אבל זה אותו רעיון.

כנסת רב ממדים, עד שלפעמים היו מגיעים לשם קהל רב כפול ממנין יוצאי מצרים. ומה היו עושים כדי לענות אמן על הברכות, והרי ודאי שלא היו שומעים את החזן בכל האולם הגדול הזה? הגמרא אומרת שהיו מניפים בסודרים והציבור היו יודעים שעבשיו סיים החזן ברכה ועונים אמן¹.

ומרן בשולחן ערוך (סי' קכ"ד ס"ח) כתב: "לא יענה אמן יתומה, דהיינו שהוא חייב בברכה אחת ושליח ציבור מברך אותה וזה אינו שומעה. אף על פי שידע איזו ברכה מברך השליח ציבור, מאחר שלא שמעה לא יענה אחריו אמן דהוי אמן יתומה". משמע מדבריו, שאם אינו חייב באותה ברכה ואינו מתכוון לצאת ידי חובה, אין בזה בעיה ויכול לענות אמן.

ולכן, כאשר אנחנו שומעים חזרת הש"ץ או **קדישים וכדומה דרך הרדיו**, אף על פי שאיננו שומעים את הקול האמיתי של הש"ץ אלא רק את הקול של המכשיר,

¹ וכתבו התוספות שם (דף נ"ב ע"א סוד"ה וכיון), שהקהל היו סופרים את הברכות וכך היו יודעים על מה הם עונים, כיון שאסור לענות אמן אם העונה לא יודע על מה הוא עונה.

אפשר לענות אמן, כיון שאיננו יוצאים בזה ידי חובה, ואנחנו יודעים שברגע הזה החזן אומר את הברכה. וכאן יש לציין שלאחרונה ישנה טעות רווחת שתפילות דרך הטלפון וכדומה נחשבות לתפילה בציבור, וצריך לדעת שזו טעות ותפילה כזו נחשבת לתפילה ביחיד לחלוטין. ונסביר. מרן בשולחן ערוך (סי' צ' ס"ט) כתב: "ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הציבור. ואם הוא אנוס² שאינו יכול לבוא לבית הכנסת, יכוון להתפלל בשעה שהציבור מתפללים", מפני שבשעה שהציבור מתפללים יש עת רצון, ואם אדם מכוון להתפלל יחד איתם זה מועיל לו. מכאן הגיע הרעיון להתפלל דרך הטלפון והרדיו, שעל ידי כך הוא יודע שהוא מתפלל יחד עם הציבור, וזה מצטרף לתפילת הרבים. אבל על כל פנים ודאי שאין זה נחשב לתפילה במנין.

לסיכום: א. מותר לענות אמן על ברכות שנשמעות דרך הטלפון. **ב.** בדברים שצריכים לצאת בהם ידי חובה (כגון קריאת מגילה) אי אפשר לצאת ידי חובה דרך הטלפון וכדומה.

משלוח מנות על ידי שליח

ב. שאלה: בני משפחה החולים בקורונה, האם חייבים במשלוח מנות, ואם כן כיצד נעשה זאת?
תשובת הרב: אין בעיה כלל במשלוח מנות ויכולים לשלוח על ידי שליח. ואדרבה, יש שרצו לומר שהמצוה דוקא בשליח.

² אגב, המשנה ברורה שם (ס"ק כ"ט) כותב שהגדרת "אנוס" היא או שהאדם חולה, או שעל ידי התפילה בציבור הוא יכול להפסיד כסף.

אבל אם רק יימנע ממנו רווח, מבואר שם שאסור לו לוותר על תפילה במנין, כיון שלמעשה אינו מפסיד שום דבר. וזה אפילו אם מדובר על מניעת רווח בעסקה של אלפי שקלים, אף על פי כן אסור להתפלל ביחיד מחמת זה. מכאן יש לנו ללמוד קל וחומר על אותם אלה שאין להם חשק לצאת מהבית או ללבוש את המעיל ומתירים לעצמם להתפלל ביחיד או דרך הטלפון, שאם על מניעת רווח של סכום כסף גדול אסור לאדם לוותר על תפילה בציבור, כל שכן שאסור לו לוותר מטעמי אי נוחות.

המשנה ברורה (סי' תרצ"ה ס"ק י"ח) מביא בשם שו"ת בנין ציון (סי' מ"ד), שהסתפק האם אדם שנותן בעצמו את המשלוח למקבל יוצא ידי חובה בזה. והצד לומר שלא יוצא הוא מפני שכתוב במגילה "ומשלוח מנות איש לרעהו", ומשמע שצריך דוקא על ידי שליח. (ובאמת למעשה העלה בשו"ת בנין ציון שם שיצא ידי חובה, ורק לכתחלה טוב יותר שישלח על ידי שליח).

אבל בכף החיים (אות מ"א) כתב שאין שום חשש שהאדם בעצמו יתן את המשלוח. וכך גם כתב מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף ע"ה (שו"ת יבי"א ח"ט סי' ע, ובחזו"ע עמ' קמג) ובשו"ת אור לציון (ח"ד פנ"ט ס"ה). [וע"ע בס' תקפו של נס פ"ט ס"ג, ובשו"ת מגיד תשובה ח"ב סי' ל"ה].

על כל פנים ודאי שמותר לשלוח משלוח מנות על ידי שליח, ואף יש בזה הידור מצוה. וזה יותר דרך כבוד (כף החיים שם, וכ"כ עוד פוסקים). ולכן המשפחה הזו יכולה לכתחילה לשלוח על ידי שליח. יש היום הרבה חנויות שאפשר להזמין מהם משלוחים, והם גם דואגים שהמשלוח יגיע למקבלים. וכמו כן אפשר לבקש מקרובי משפחה שיעשו את זה בשבילם.

ברכות המגילה לנשים

ג. שאלה: בכל שנה אני קורא את המגילה בביתי לשכנים מתחזקים שאינם באים לבית הכנסת וכן לאשתי ובנותיי, השנה עקב המצב אקרא למשפחתי בלבד. האם אקרא את המגילה בברכותיה או לא?

תשובת הרב: יכול לקרוא עם הברכות. ונפרט: מרן בשולחן ערוך (סי' תרפ"ט ס"א) כותב: "הכל חייבים בקריאתה – אנשים ונשים, ומחנכים את הקטנים לקרותה". ומרן כותב (סי' תרצ"ב ס"ג): "אף על פי שיצא כבר מברך להוציא את אחר ידי חובתו", ומשמע שיכול להוציא את אשתו ובנותיו ידי חובה ויכול גם לברך להן.

אמנם כמה אחרונים וביניהם הבן איש חי (ש"א פ' תצוה הל' פורים ס"א) כתבו לא לברך בקריאה לנשים. (וע"ע בשו"ת ועין משה חאו"ח סי' צ"ה).

אבל העיקר להלכה כדעת האחרונים שאפשר לברך גם בקריאת המגילה לנשים. ומרן ראש הישיבה שליט"א אתמול בשיעורו השבועי (מוצש"ק פרשת תרומה) כאן ברדיו, אמר שייתכן שבזמננו גם הבן איש חי יודה שאפשר לברך, ומה שכתב לא לברך הוא מפני שבזמננו הנשים לא ידעו עברית, ולכן יש חשש שהן לא יקשיבו במשך כל הקריאה, וכיון שאם אדם מפספס אפילו מילה אחת לא יצא ידי חובה, אם יברך נמצא שהוא מברך לבטלה³. אבל בזמננו כל הנשים יודעות עברית, כולן חכמות כולן נבונות, ואין חשש שלא יקשיבו כי הן מבינות הכל, ויכול לברך ולהוציאן ידי חובה. (וע"ע בהגהותיו על הבא"ח שם. וע"ע בשו"ת תפלה למשה ח"ד סי' נ"ז). כל זה לגבי הברכה שקודם קריאת המגילה.

לגבי הברכה האחרונה שאחר קריאת המגילה (ברכת "הרב את ריבנו"), כתב הרמ"א (סי' תרצ"ב ס"א) שאין לברך אותה אלא בציבור. וההבדל בין הברכות הוא שהברכה הראשונה היא ברכה ככל ברכות המצוות, כגון נטילת לולב ותקיעת שופר וכו', שאדם מברך ואחר כך מקיים את המצוה להורות שהוא מקיים את המצוה כדי למלא את רצון הבורא שציוונו לעשות כך. אבל הברכה האחרונה היא מנהג שנהגו ישראל (ומובא כבר במשנה במסכת מגילה דף כ"א ע"א) כדי לפרסם את הנס, שאנחנו מודים לקב"ה שהוא רב את ריבנו וכו', ולכן כותב הרמ"א שאין לברך אותה אלא בציבור ששייך שם פרסום

³ ויותר מזה, הרב בן איש חי (שנה שניה פרשת ויצא סכ"ב) כותב שאדם שיצא ידי חובת הבדלה וחוזר ומבדיל לאשתו בבית, עדיף שתבדיל לעצמה (אם היא יודעת להבדיל), כי הנשים אינן בני סמכא לשמוע הברכה מתחלה ועד סוף מפי המבדיל. ורק אם האשה לא יודעת להבדיל – יוציא אותה ידי חובה אבל יזהיר אותה שתשים לב ותתרכז בברכה. ואם בברכה כזו קצרה הרב בן איש חי חשש לכך, קל וחומר שיש לחוש בקריאת המגילה כולה.

הנס, וכך דעת הרבה אחרונים, ומרן הגאון רבנו עובדיה יוסף בחזון עובדיה (עמ' פ"ט) פסק כך למעשה.

לעומתם יש גם הרבה פוסקים שכתבו לברך, וגם מרן ראש הישיבה שליט"א סובר כך והסביר הרבה פעמים את טעמו. מקור דברי הרמ"א הוא מהאורחות חיים (אות ז), ובאורחות חיים עצמו יש סתירה, כי בהמשך (באות כד) כתב בשם מהר"ם שאפילו ביחיד מברך. אמנם יש ראשונים הסוברים שביחיד אינו מברך לא לפניה ולא לאחריה, כמובא בטור (סימן תר"צ), אבל דיעה זו נדחתה מההלכה. ולעומת זה מלבד הארורות חיים שיש סתירה בדבריו לא מצאנו ראשון שכותב שמברכים קודם המגילה ביחיד אבל לא מברך לאחריה. ואדרבה יש ראשונים רבים שכתבו להדיא שמברך לאחריה. רש"י בספר האורה כתב: "מגילה בזמנה בארבעה עשר ביחיד, יחיד קורא ומברך לפניה ולאחריה". וכן כתוב במחזור ויטרי (ח"א סי' רמ"ב) וכתב שם שכן מנהג העולם. וכן הוא בתשובות הגאונים (ס"ס נ"ו), ובספר המנהיג (הלכות מגילה אות י"ד) בשם הרי"ף, ובשיבולי הלקט (סי' קצ"ה) בשם תשובת רב האי גאון, ובספר התניא (סי' מ') ובשו"ת תמים דעים ובספר התשב"ץ בשם מהר"ם מרוטנבורג, ובריטב"א (מגילה ה' ע"א). כל אלו כתבו כך בהדיא. ובנוסף לזה כך משמע בתוספות במסכת מגילה (דף ה' ד"ה הוה) ובדברי הרמב"ם (פ"א ה"ג וה"ז) ועוד ראשונים. וגם מרן כתב בסתמות שהיחיד יכול לברך ברכה אחרונה. ובספר פחד יצחק (ערך מגילה) כתב שאמרו לו חכמי איטליה שהמנהג אצלם לברך גם ביחיד כמנהג פיררה. וגם בספר מאמר מרדכי (סי' תרצ"ב סק"ד) כתב שכך דעת מרן וכך המנהג. וגם רבי יעקב רקח בספר שולחן הפנים (סי' תר"צ) העיד שכך המנהג, והביא בשם חכמי ירושלים שהמנהג בירושלים לברך. וגם הגאון הרב רצאבי כתב שכן פסקו מהרי"ף ובספר שתילי זיתים, ושכך מנהג התימנים.

והרחיב בזה ידיד נפשי הגאון רבי חננאל הכהן בשו"ת מגדל חננאל (סי' כ"א. ותמצית דבריו הם מה שאמרתי). וגם ידיד נפשי הגאון רבי דקל הכהן בשו"ת אלישיב הכהן (ח"ג סי' ל"ו) הרחיב בזה. נמצא אם כן שרבים מקהילות ישראל נהגו לברך, ורבים מהפוסקים כתבו לברך. ולכן דעת מרן ראש הישיבה שליט"א שאפשר לברך ברכת הרב את ריבנו גם ביחיד⁴.

לסיכום: ברכה ראשונה – אפשר ליחיד לברך ויכול לברך גם כדי להוציא הנשים ידי חובה.

ברכה אחרונה – יש חילוקי מנהגים האם אפשר לברכה ביחיד, ודעת מרן החזון עובדיה שאין לברך ביחיד, ודעת מרן ראש הישיבה שליט"א שאפשר לברך ביחיד.

"כל הפושט נותנים לו", האמנם!?

ד. שאלה: ביום פורים באים אל"י עשרות אנשים ואומרים "כל הפושט יד נותנים לו". האם באמת אני צריך לתת לכולם בלי גבול?

תשובת הרב: אין חיוב לתת לכל אחד. הרבה אנשים חושבים שחייבים לתת לכל אחד, מחמת דברי מרן בשולחן ערוך (סי' תרצ"ד ס"ג) שכתב: "אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל מי שפושט יד ליטול נותנים לו". ומכאן הבינו שכל אדם שפושט ידו חובה לתת לו מעות. אבל באמת אין לזה הכרח. פירוש הדברים הוא שגבאי הצדקה שמחלקים מעות פורים לעניים, אינם צריכים לבדוק אחרי המקבל האם הוא אכן עני ואביון ממש, אלא כל מי שמבקש אפשר לתת לו. וכך מבואר בטור⁵.

⁴ שנה שעברה היה אחד שקרא את המגילה למשפחה מסויימת, ולא היה מנין, ולכן הוא לא בירך לאחריה. והיה שם מישהו שרגיל כל שנה לשמוע ברכה מחזן בית הכנסת ובשנה הזאת היה חולה ושמע קריאת מגילה ללא מנין, וחולל מהומות של ממש בדרישה מהקורא שיברך. והקורא לא רצה לברך כי הוא לא נוהג בכך. היה שם הרבה רעש ובלגן, ממש "מלחמות היהודים"... וצריך לדעת שיש פנים ודעות לכאן ולכאן והאמת והשלום אהבו.

⁵ ולכאורה כך משמע מדברי המשנה ברורה שם, שעל דברי מרן שכתב ש"במקום שנהגו ליתן אף לגויים – נותנים", כתב המשנה ברורה (סק"י): אבל בעיר שלא הורגלו עדיין בכך, זה הנותן פרוטה לגויים גוזל לעניים ומראה בעצמו כאילו מקיים

ומכל מקום מי שרוצה לתת עוד לכל אחד שמבקש, ודאי שמצוה גדולה לתת, וידועים דברי הרמב"ם (פ"ב מהלכות מגילה ה"ז) שכותב שעדיף להרבות במתנות לאביונים מאשר במשלוח מנות ובסעודת הפורים. (וע"ע בס' סדר היום עמ' ר"ד, ובס' יפה ללב ח"ב סק"ה).

וכבר העיר בזה הגאון הרב אליהו סעאדה שליט"א בירחון אור תורה (אדר ב' תשס"ג עמ' שפ"ה) בטוב טעם ודעת. (וע"ע בגליון סיון תשס"ג סי' קא עמוד תקצד, ובשו"ת משנה הלכות ח"ג סי' ס ד"ה עוד למדתי).

סכום "מתנות לאביונים"

ה. שאלה: מה הסכום שצריך לתת עבור מתנות לאביונים? והאם צריך לתת פעם אחת עבור כל המשפחה או שצריך לתת עבור כל אחד מבני הבית? ואם כל אחד צריך לתת, האם אפשר שאחד יזכה לכולם את הכסף ויתן בעבורם או שכל אחד צריך לתת בעצמו?

תשובת הרב: לגבי הסכום – מעיקר הדין אפשר לתת פרוטה אחת (עשר אגורות לכל אביון), אבל מכל מקום ראוי שאדם ישתדל לתת לפחות שנים וחצי שקלים לכל אביון, כי זו מצוה חשובה ובאה פעם אחת בשנה. ונרחיב קצת. סבי מרן האיש מצליח ע"ה (ח"ב סי' מ"ט) מביא מה שכתב בשו"ת זרע יעקב (ס"ס י"א) שנראה שצריך לתת שיעור של שלשה ביצים לחם. ולמד כן מדברי הר"ן (פ"ק דמגילה) שכתב "משלוח מנות שתי מנות לאדם אחד, אבל במתנות לאביונים די לכל אחד במתנה אחת, שהיא נחשבת בעיניהם כדבר גדול".

ולמד מכאן הרב זרע יעקב, שכיון שראוי שיהיה במשלוח מנות שיעור של סעודה חשובה (כך הוא מוכיח מהגמרא במסכת מגילה דף ז' ע"א), כך גם ראוי שיהיה במתנות לאביונים שיעור של סעודה, ושיעור סעודה האמור בכל מקום הוא שיעור של שלשה ביצים לחם. ולכן צריך לתת

בהם ומתנות לאביונים. עכ"ל. ומבואר שנותן להם בלבד ולא נותן לאחרים שפושטים ידיהם.

לכל אביון שיעור של מאה ושבעים גרם לחם, שיחד זה **יוצא לכל היותר שנים וחצי שקלים שצריך לתת לכל אביון.** (והגר"מ אליהו זצ"ל במכתב ברכה שבראש שו"ת איש מצליח ח"ב כתב שכיון שלא אוכלים ללא ליפתן, ראוי להוסיף דמי ליפתן כל שהוא).

הרב בית עובד (דף קע"ו ע"א) העיר על דברי הזרע יעקב מדברי הריטב"א (מגילה ז' ע"א) שכותב במפורש שמספיק לתת פרוטה. אבל מרן האיש מצליח כותב שגם אם הזרע יעקב היה רואה את הריטב"א יתכן שלא היה חוזר בו, מפני שהוא למד את דבריו מדברי הר"ן כמו שאמרנו, ואם כן יאמר הרב זרע יעקב שהר"ן חולק על הריטב"א והוא סובר כהר"ן.

למעשה, מעיקר הדין אפשר לנהוג כהריטב"א ולתת פרוטה אחת, אבל מכל מקום ראוי שאדם ישתדל לתת שנים וחצי שקלים לכל אביון, ואם יכול לתת מתנה מכובדת חמשה שקלים לכל אביון, תבוא עליו ברכה. כי זו מצוה חשובה מאד ובאה פעם אחת בשנה.

וכמובן, כל זה הוא דוקא לשני האביונים הראשונים, אבל אם הוא רוצה להוסיף ולתת לעוד אנשים, אפשר לתת מטבעות של עשרות אגורות.⁶

עבור מי צריך לתת

לגבי השאלה מי חייב במצות מתנות לאביונים – כל אדם מעל גיל מצוות צריך לתת שתי מתנות לשני אביונים, ולא מספיק שיתנו שתי מתנות עבור כל המשפחה. והאשה חייבת בזה כמו האיש.

הלכה למעשה: א. מעיקר הדין מספיק לתת שתי פרוטות לשני אביונים, ופרוטה אחת זה מטבע עשר

אגורות, לכל אביון. וטוב לתת לכל אביון שנים וחצי שקלים. וכל המרבה הרי זה משובח. ואחר שנתן לכל אחד משני העניים בשיעור הזה שנים וחצי שקלים, ואם נתן לעניים נוספים יכול לתת אפילו סכום קטן כמו מטבע עשר אגורות. ב. על כל אדם מעל גיל מצוות לתת מתנות לאביונים. ג. אין צריך שכל אחד יתן בעצמו ודי בזה שהאב יתן בעבור כל אחד מבני הבית.

הפסקה באמצע קריאת המגילה

ו. שאלה: גבאי בית כנסת שלפעמים באמצע קריאת המגילה רואה ילדים שמפריעים וניגש אליהם ומעיר ושומר על השקט, האם הפסיד את קריאת המגילה? וכן הקוראים את המגילה בבית עבור בני המשפחה, ולפעמים הטלפון מצלצל או אנשים דופקים בדלת ומביאים משלוחי מנות, האם מותר לדבר באמצע קריאת המגילה?

תשובת הרב: מרן בשלחן ערוך (סי' תרצ"ב ס"ב) כתב: "אין לשוח בעוד שקורין את המגילה", והאיסור הוא בין על הקורא ובין על השומעים (משנ"ב סק"ט).

וחשש הפסק אצל השומעים הוא יותר חמור, ואם הקורא דיבר באמצע, עליו להמשיך מהמקום שהפסיק. אבל אם אחד השומעים דיבר והקורא המשיך בינתיים, נמצא שהוא הפסיד כמה פסוקים שהוא לא שמע ועליו להשלים אותם, ואם הוא לא משלים לא יוצא ידי חובה.

כיצד הוא משלים? **יכול לקרוא את הפסוקים שחסרים לו אפילו מתוך החומש,** ואפילו שזו לא מגילה כשרה, יוצא ידי חובה, כי את רוב המגילה הוא שמע ממגילה כשרה.

אבל כעת יש בעיה אחרת – כי כאשר הוא קורא מתוך החומש את הפסוק שלא שמע, בינתיים החזן ממשיך לקרוא, ונמצא שמפסיד את הפסוקים הבאים. לכן מה יעשה? ימשיך לקרוא עוד כמה פסוקים קצת מהר,

⁶ לפני שנים רבות הייתי נוסע במוצאי פורים לחמי רבי נח חנינא טראבלסי ז"ל, שהיה גר בירושלים בסמיכות למרן הרב עובדיה, והיינו הולכים להתפלל אצלו בבית הכנסת. וראיתי שהיה נותן מטבע של חמשה שקלים לכל אחד שהיה פושט יד, וגם אחרי שנגמרה לו השקית של הכסף, היו מביאים לו עוד שקית והיה ממשיך לחלק. וזה למרות שהרב פוסק בחזון עובדיה (עמ' קס"ו) שמספיק פרוטה אחת, אבל זה רק מעיקר הדין. וכל המרבה הרי זה משובח.

ויעקוף את החזן, ואז הוא יכול להמשיך ולשמע את המשך הקריאה כמו שצריך.

גם אדם שברח לו הריכוז לכמה רגעים והוא לא שמע כמה מילים או פסוקים מהחזן, יכול לעשות את הדבר הזה ולצאת ידי חובה. חשוב מאד לזכור את זה כי זו הלכה מצויה מאד, וכדאי שאדם ילמד את זה לבני ביתו.

ואם אדם נצרך להפסיק באמצע, כמו הגבאי שחייב להעיר לילדים שלא יעשו רעש, או האשה שמקבלת משלוח מנות באמצע הקריאה ורוצה לקבל את האנשים שמביאים - כותב המשנה ברורה שהדין בזה הוא כמו בקריאת שמע וברכותיה, שבאמצע הפרק מותר להפסיק כדי לשאול בשלום אדם שחייב במוראו, וכדי לענות לאדם שחייב בכבודו, ובין פרק לפרק מותר לו לשאול מפני הכבוד ולהשיב שלום לכל אדם. ולכן, אם הם נמצאים בין פרק לפרק דהיינו בין ענין לענין, מן הדין מותר לענות בפה. אבל על כל פנים לא כדאי לעשות כן **אלא רק יסמן ביד**, מפני שלא ברור מה נחשב לפרק במגילה (עיין שער הציון אות י"א, וכף החיים אות כ"ג).

אם הגיע לבית אדם עם משלוח מנות, ואינו יכול להמתין עד שיסיימו את הקריאה כדי שיחזירו לו גם הם משלוח מנות, אפשר לעצור את הקריאה, להכין לו משלוח מנות בזריזות ולשלוח אותו, כמו שפסק מרן בשלחן ערוך (סי' תר"צ ס"ה) "קראה לסירוגין (דהיינו בהפסקות) יצא". אמנם זה לא לכתחילה, אבל אם אין ברירה אפשר להקל לעשות כן.

טעימה קודם קריאת המגילה

ז. שאלה: האם אפשר לפתוח את הצום של תענית אסתר קודם קריאת המגילה?

תשובת הרב: הרמ"א (סי' תרצ"ב ס"ד) כתב: "אסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה, אפילו התענית קשה עליו". המשנה ברורה (ס"ק י"ד) כותב בשם המגן אברהם שדוקא אכילה אסור, **אבל טעימה בעלמא מותר.**

ועד כמה הוא שיעור טעימה? עד שיאכל כביצה פת או עוגה. וגם ההיתר הזה הוא דוקא במקום צורך גדול, כגון חולה קצת או מי שקשה עליו התענית. כך כתב במשנה ברורה.

אבל מרן החזון עובדיה (עמ' צ"ה. ובשו"ת יביע אומר ח"ט סי' ס"ה) כתב שאפשר להקל אפילו בצורך כל דהו לטעום קודם קריאת המגילה. אבל על כל פנים הוא מסיים שהמחמיר לא לטעום כלום, תבוא עליו ברכה.

ולכן, **לגברים שמתפללים מיד ערבית** ובכל מקרה אין להם כל כך זמן לאכול משהו לפני הקריאה, **בדרך כלל מחמירים, ותבוא עליהם ברכה.**

אבל **נשים** שממתינות עד שהגברים יחזרו מבית הכנסת כדי לקרוא להן, ולבינתיים עובר הרבה זמן, **יכולות להקל ולטעום משהו קודם קריאת המגילה.**

קריאת מגילה בצהריים

ח. שאלה: בכל שנה תיכף לאחר תפלת שחרית אני קורא לאשתי את המגילה. השנה עקב המצב השכנות אינן הולכות לבית הכנסת ורוצות כולן לשמוע את המגילה אצלנו בבית, והשעה שמתאימה לכולן היא שעת צהריים. האם ניתן לקרוא בצהריים או שחובה לקרוא בבוקר?

תשובת הרב: הדבר הטוב ביותר לעשות הוא **למצוא דרך שקריאת המגילה תהיה בבוקר**, כי אם ממתנינים עד הצהריים יש כאן בעיה של איסור אכילה לפני קריאת המגילה. אמרנו בשבוע שעבר, השנה שחל פורים ביום שישי רצוי לעשות את הסעודה קודם חצות, כדי שנאכל סעודת שבת לתיאבון (רמ"א סי' תרצ"ה ס"ב), ואם הם דוחים את הקריאה עד הצהריים, נמצא שכל הנשים הללו יאכלו סעודה קודם הקריאה, וזה לא נכון לפי ההלכה. מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף ע"ה כותב (בחזון עובדיה שם) גם כן להזהיר את הנשים שלא לאכול ביום

פורים עד שיבואו בעליהן מבית הכנסת לקרות להן המגילה.

אבל אם אין אפשרות להקדים את קריאת המגילה, יש פתרון שכל אשה תאמר לאחד מבני ביתה שיזכיר לה לקרוא את המגילה וכך תוכל לאכול כרצונה. (ובתנאי שאותו אחד אינו סועד עמהם יחד). וזה על פי מה שכתבו הפוסקים בהלכות תפילת מנחה (סי' רל"ב ס"ב), שאף על פי שאסור לאדם לאכול קודם מנחה, על כל פנים נהגו העולם להקל בכך מפני שסומכים על השמש שהיה עובר בין הבתים ומזכיר להם ללכת לבית הכנסת להתפלל מנחה. והוא הדין כאן, **שכיון שיש אדם שיזכיר לה לקרוא, יכולה לאכול קודם הקריאה**, ובפרט אם כל השכנות יודעות מי צריכה להגיע, ואם אחת מהן לא תגיע הן יתקשרו לבדוק מה קורה.

ובשעת הדחק ייתכן שאפשר להקל אף על פי שלא התירו לאכול סעודה גדולה קודם תפלת מנחה על ידי שומר, על כל פנים לגבי אכילה לנשים קודם קריאת המגילה על ידי שומר, ייתכן שאפשר להקל, מפני שהטעם שבסעודה גדולה לא מועיל שומר הוא מחשש שמא ישתכרו בסעודה ולא יתפללו מנחה (משנה ברורה שם סק"ל), אבל באשה שאין דרכה להשתכר ולא שייך הטעם הזה, יש להקל אפילו בסעודה גדולה. ואפילו שמדובר בסעודת פורים שיש מצוה לשתות יין, אף על פי כן לא חוששים שהאשה תשתכר, כי המצוה לשתות היא רק על הגברים, וכמו שכתוב "חייב איניש לבסומי" (וע"ע בשו"ת רבבות אפרים ח"ד סי' קעג אותיות י', כ"ט).

מגילה ומילה, מה קודם

ט. שאלה: נולד לנו בן ואמרו לי שעלינו לעשות ברית קודם קריאת המגילה וזה מאד קשה לנו. מה עלינו לעשות?

תשובת הרב: יכולים לעשות את הברית לאחר הקריאה⁷. ונבאר. כתב הרמ"א (סי' תרצ"ג ס"ד): "כשיש מילה בפורים, מלים את התינוק קודם קריאת המגילה", כלומר, מיד לאחר קריאת התורה. והטעם לדבר הוא ממה שכתוב במגילה "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", ודרשו חכמים במסכת מגילה (ט"ז ע"ב) "אורה זו תורה. ששון זה מילה", ולכן אחר קריאת התורה מסמיכים לה את מצות המילה. וגם שקריאת הפסוק הזה תהיה אחר שקיימו מצות המילה. (וע"ע למרן החיד"א בספרו לדוד אמת סי' כ"ו אות ד).

אבל יש הרבה פוסקים שחולקים על דברי הרמ"א, מפני שכל המצוות כולן נדחות מפני מקרא מגילה (סי' תרפ"ז ס"ב), ומדוע שמצות המילה תהיה שונה? ועוד שקריאת המגילה נחשבת לתדיר, כיון שיש לה תאריך קבוע בכל שנה, ואילו מצות המילה אינה חשובה תדירה כלל כיון שאין לה תאריך קבוע ותדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם, **וצריך להקדים את קריאת המגילה**. ואכן בחזון עובדיה (עמ' ק"ט) כותב שהמנהג שעושים את הברית אחר סיום התפילה וקריאת המגילה.

במקרה שלנו יש עוד טעם נוסף שיערכו את המילה אחר קריאת המגילה, מפני שיש טירחא דציבורא. ומצינו כעין זה בהלכות ראש השנה, שכתב מרן בשלחן ערוך (סי' תקפ"ד ס"ד): מלין בין קריאת התורה לתקיעת שופר. וביאר המשנה ברורה (ס"ק י"א) שכך הסדר – ברית אברהם (שהיא המילה) ועקדת יצחק (תקיעת שופר). ומכל מקום אם יש טירחא דציבורא, כגון שצריכים ללכת לברית בבית התינוק ולאחר מכן לחזור לבית הכנסת

⁷ אגב טוב להודות לה' על החסדים שעושה איתנו, השבוע ביום שישי נולד בן במזל טוב לבן דוד שלנו אורי חדאד הי"ו, חתנו של ידידנו היקר חי חורי הי"ו, הבעלים של ביתן המלך. בורא עולם זיכה אותם אחרי כמה שנים של המתנה ותפלות, ופקד אותם בן. שיהיה להם הרבה מזל טוב, שיכניסוהו בבריתו של אברהם אבינו בעתו ובזמנו, ושיזכו לרוות ממנו רוב נחת בקדושה, ממנו ומעוד ילדים בששון ובשמחה. צריך להודות לה'.

פוסקים שקריאת המגילה קודמת, וכן מנהג רוב הספרדים. ומכל מקום, אם יש טורח בדבר, גם הרמ"א מודה שקריאת המגילה קודמת. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

לשמוע שופר, יש להקדים את תקיעת השופר לפני הברית. והוא הדין בנידון שלנו, **שכיון שיש טורח בדבר, גם לפי דעת הרמ"א יהיה אפשר להקדים את קריאת המגילה לברית.**

לסיכום: יש חילוקי מנהגים האם מילה קודמת למגילה או להיפך, דעת הרמ"א שמילה קודמת, ואילו דעת הרבה

השיעור נמסר ביום ראשון ט' אדר תשפ"א

כמידי יום ראשון בשעה 12 בצהריים בערוץ "קול ברמה"

בית ההוראה פתוח 24 שעות ביממה, בטלפון: 03-5500228

העלון יוצא לאור בחסות

א. משכנתאות – יעוץ המשכנתא הטוב ביותר בארץ

לפרטים: 054-8444095

להצלחת: **רמי יצחקיאן, אריאל פלר, יוסי דהמן, אליהו חן ויוסי ברנס** הי"ו לעילוי נשמת: בני בנימין בן ליזי עליזה.

עורך: הרה"ג ר' שלמה נחום שליט"א.

ניתן להצטרף לאלפים המקבלים את העלון במייל, וכן ליצור קשר - A025606532@gmail.com

ניתן להאזין לשיעור זה ולשאר שיעורי מורנו הרב שליט"א

בקו "תורת חיים"

02-5606532

וכן במערכת "קול הלשון"